

T. Zembrzusi, B. Rymkiewicz

IX. Postępowanie cywilne

Najlichniesza grupa rozstrzyganych przez Sąd Najwyższy wątpliwości z zakresu prawa procesowego dotyczyła wykładni przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza w następstwie funkcjonowania regulacji wprowadzonych ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹ (dalej jako: nowelizacja z dnia 7 lipca 2023 r.).

1. Prawo do sądu i droga sądowa

W uchwale z dnia 16 kwietnia 2024 r., III CZP 40/23², poruszono zagadnienie czasowej niedopuszczalności drogi sądowej³. Stwierdzono, że zgodnie z art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych⁴ w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w stowarzyszeniu ogrodowym droga sądowa jest niedopuszczalna do chwili wyczerpania postępowania wewnątrzorganizacyjnego lub upływu terminu określonego w art. 50 ust. 2 powyższej ustawy. Zaznaczono, że nie chodzi w tym wypadku o konstrukcję przedwczesności żądania, gdyż przywołany warunek dotyczy dopuszczalności postępowania w sprawie, a nie skuteczności poszukiwanej ochrony prawnej.

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1860.

² OSNC 2024, z. 9, poz. 88.

³ Zob. J. Jankowski, *Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej – istota i skutki*, Acta Universitatis Lodzensis 1982, nr 9, s. 31 i n.; L. Ostrowski, *Czasowa niedopuszczalność drogi sądowej*, Pal. 1984, nr 11, s. 18 i n.; M. Kostwiński, T. Strumiłło, *Skutki niewyczerpania postępowania reklamacyjnego – czasowa niedopuszczalność drogi sądowej czy bezzasadność powództwa?*, [w:] *Ars in iure. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Jankowskiemu*, (red.) A. Barańska, S. Cieślak, Warszawa 2018, s. 87 i n.

⁴ Tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 1073 ze zm.

2. Skład sądu i wyłączenie sędziego

W uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 10 października 2024 r., III CZP 44/23⁵, której nadano moc zasady prawnej, przyjęto, że: 1) żądanie sędziego lub wniosek o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy oparte wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego nie wywołuje skutków prawnych; w takiej sytuacji stosuje się *per analogiam* art. 53¹ § 2 i 3 k.p.c.⁶; 2) w razie uwzględnienia żądania lub wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy opartych wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego postanowienie o wyłączeniu sędziego podlega uchyleniu na podstawie art. 359 § 2 k.p.c.; 3) rozpoznanie sprawy przez sąd w składzie bez sędziego, co do którego wydano postanowienie o wyłączeniu na podstawie żądania lub wniosku o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy opartego wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego, prowadzi do sprzeczności składu orzekającego z przepisami prawa (art. 379 pkt 4 k.p.c.).

W uchwale z dnia 11 czerwca 2024 r., I NZP 6/22⁷, skład siedmiu sędziów SN skupił się na dopuszczalności stosowania przepisów o wyłączeniu sędziego w postępowaniach incydentalnych, rozpoznawanych poza głównym tokiem sprawy, ze szczególnym naciskiem na postępowania uboczne w przedmiocie rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego⁸. Zasadniczą wątpliwość budzi brak katalogu spraw, w których dopuszczalne jest wyłączenie sędziego na podstawie art. 49 § 1 k.p.c., a w związku z tym sposób rozumienia pojęcia „sprawy” wykorzystanego we wskazanej regulacji. W szczególności, czy na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego pojęcie sprawy obejmuje jedynie rozstrzygnięcie o rozszczeniu procesowym zawisłym między stronami, czy również postępowania incydentalne. Sąd Najwyższy we wskazanej uchwale przyjął, iż dopuszczalne jest rozpoznawanie w trybie art. 49 § 1 k.p.c. sformułowanego przez stronę wniosku o wyłączenie sędziego wyznaczonego do orzekania w przedmiocie wniosku o wyłączenie sędziego. Jednocześnie zaznaczył, iż wniosek taki nie spełnia kryteriów sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 k.p.c. zarówno w ujęciu materialnym, jak

⁵ Legalis nr 3128718.

⁶ Por. R. Florek, *Skład sądu orzekającego w przedmiocie odrzucenia wniosku o wyłączenie sędziego*, PS 2019, nr 4, s. 23 i n.

⁷ LEX nr 3732232.

⁸ Szerzej na temat kwestii wyłączenia sędziego: M. Sekuła-Leleno, *Wyłączenie sędziego w polskim procesie cywilnym na tle europejskich standardów prawa do sądu*, SP KUL 2020, nr 1, s. 311–344.

i formalnym⁹, jednakże dopuszcza go na podstawie art. 3 k.p.c. Wniosek taki ma charakter „sprawy” jedynie jako *quasi*-roszczenie procesowe. W uzasadnieniu uchwały wskazano, iż o statusie postępowania jako „sprawy” decyduje jej zakres, a dla jej określenia decydujący jest przedmiot postępowania¹⁰. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że jeżeli sprawa główna ma charakter sprawy cywilnej, to w konsekwencji wniosek o wyłączenie sędziego złożony w sprawie cywilnej podlega rozpoznaniu na podstawie Kodeksu postępowania cywilnego i objęty jest domniemaniem dopuszczalności drogi sądowej jako postępowanie incydentalne.

Wspomniana we wstępie nowelizacja z dnia 7 lipca 2023 r. wprowadziła istotną zmianę w zakresie składu sądu rozpoznającego apelację poprzez odejście od obowiązującej i powszechnie akceptowanej w nauce prawa, a także stosowanej dotychczas przez ustawodawcę, zarówno w obecnym Kodeksie postępowania cywilnego, jak i wcześniejszych aktach normatywnych, reguły kolegialności rozpoznawania spraw sądowych w postępowaniu odwoławczym^{11,12}. Od dnia 28 września 2023 r. zasadą stało się rozpoznawanie apelacji w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw wskazanych w art. 367¹ § 1 i § 3 k.p.c. Zmiany te wywołały wiele wątpliwości i problemów praktycznych¹³, a których wyjaśnienie było kluczowe ze względu na treść art. 379 pkt 4 k.p.c., zgodnie z którą nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy¹⁴. Zaowocowało to licznymi pytaniami prawnymi do Sądu Najwyższego¹⁵.

Jedną z istotnych wątpliwości co do składu sądu rozpoznającego apelację od postanowienia w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku przedstawił Sąd Okrę-

⁹ Szerzej na temat sprawy w ujęciu konstytucyjnym: J. Gudowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1–124*, wyd. VI, (red.) T. Ereciński, Warszawa 2023, art. 1, s. 34 i n.

¹⁰ Por. T. Zembrzusi [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1–366*, (red.) T. Wiśniewski, Warszawa 2021, art. 1, s. 39.

¹¹ A. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505*³⁹. Tom I, (red.) O.M. Piaskowska, Warszawa 2024, art. 367¹, s. 822; M. Dziurda, *Problemy praktyczne wynikające z nowych przepisów o składach sądu w postępowaniu cywilnym*, LEX/el. 2023.

¹² Wyjątek stanowiła jedynie apelacja w postępowaniu uproszczonym, która zgodnie z uchylonym na mocy nowelizacji z dnia 7 lipca 2023 r. art. 505¹⁰ § 1 k.p.c. rozpoznawana była w składzie jednego sędziego.

¹³ M. Dziurda, *Problemy praktyczne wynikające z nowych przepisów o składach sądu w postępowaniu cywilnym*, LEX/el. 2023; M. Dziurda, *Zażalenie, czyli tam i z powrotem*, Pal. 2024, nr 5, s. 25.

¹⁴ Jak wskazuje Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 18 grudnia 1968 r., III CZP 119/68 (OSNPG 1969, z. 4, poz. 23), nieważność postępowania zachodzi w każdym wypadku, gdy skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa. Skład sądu może być jedynie zgodny lub niezgodny z przepisami prawa, niedopuszczalne jest zaś różnicowanie składów na lepsze i gorsze.

¹⁵ M. Dziurda, *Problemy praktyczne wynikające z nowych przepisów o składach sądu w postępowaniu cywilnym*, LEX/el. 2023.

gowej we Wrocławiu w pytaniu prawnym do Sądu Najwyższego¹⁶. Zasadniczą wątpliwość sądu dotyczyła kwestii, czy sprawa taka powinna być rozpoznawana po dniu 28 września 2023 r., czyli po wejściu w życie wskazanej powyżej zmiany, w składzie jednego sędziego zgodnie z art. 367¹ § 1 k.p.c., czy trzech sędziów zgodnie z art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c. Kwestia ta została rozstrzygnięta przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 kwietnia 2024 r., III CZP 55/23¹⁷. Wskazano, iż apelację w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku, wniesioną po dniu 27 września 2023 r., sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego (art. 367¹ § 1 *in principio* w związku z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 1 pkt 16 i art. 32 ust. 1 nowelizacji z dnia 7 lipca 2023 r.)¹⁸. W uzasadnieniu zaznaczono, że w piśmiennictwie i orzecznictwie utrwalony został pogląd, iż postępowanie w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku wprawdzie dotyczy praw i obowiązków majątkowych zmarłego, to jednak jego przedmiotem nie jest realizacja roszczenia materialnoprawnego¹⁹. Za przyjętym stanowiskiem przemawia również brak wymogu wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia w tego typu sprawach. W literaturze wskazuje się, iż powyższe rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego może stanowić istotną wskazówkę interpretacyjną również w innych sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym²⁰.

Wątpliwość odnośnie do składu sądu rozpoznającego apelację wyraził również Sąd Apelacyjny w Warszawie w skierowanym do Sądu Najwyższego pytaniu prawnym²¹. Przedstawione zagadnienie prawne dotyczyło składu sądu rozpoznającego apelację w sprawie o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej, a w szczególności, czy o jej charakterze majątkowym decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia wniesionej apelacji (art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c.), czy też okoliczność, że sprawa ta rozpoznawana jest w I instancji przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo bez względu na wartość przedmiotu sporu (art. 367¹ § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 17 pkt 42 k.p.c.). Zagadnienie to zostało rozstrzygnięte przez Sąd

¹⁶ Postanowienie SO we Wrocławiu z dnia 29 września 2023 r., II Ca 1979/23.

¹⁷ OSNC 2024, z. 9, poz. 85.

¹⁸ Pogląd ten aprobował Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 listopada 2024 r., III USK 176/24, Legalis nr 3171074.

¹⁹ Por. K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 12, Warszawa 2024, art. 669, Nb 14; wyrok NSA z dnia 21 marca 2012 r., I OSK 453/11, Legalis nr 777653; M. Kuchnio [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*. Tom II, (red.) O.M. Piaskowska, Warszawa 2024, art. 669, s. 452; A. Stempniak, *Postępowanie w sprawach o dział spadku. Komentarz praktyczny oraz wzory pism procesowych i orzeczeń sądowych*, wyd. 6, Warszawa 2024.

²⁰ Zob. M. Świder, *Skład sądu w postępowaniu cywilnym po zmianach – uwagi w kontekście prawa jednostki do rzetelnego procesu*, MoP 2024, nr 8, s. 474.

²¹ Postanowienie SA w Warszawie z dnia 23 listopada 2023 r., V ACa 612/22.

Najwyższy w uchwale z dnia 9 kwietnia 2024 r., III CZP 59/23²². Stwierdzono, że sąd apelacyjny rozpoznaje apelację w sprawie o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej o charakterze majątkowym w składzie jednego sędziego, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia w żadnej z wniesionych apelacji nie przekracza miliona złotych (art. 367¹ § 1 pkt 2 w zw. z art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c.)²³. W uzasadnieniu zaznaczono, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego nie jest możliwe generalne zakwalifikowanie spraw o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej do kategorii spraw o prawa majątkowe lub niemajątkowe, a jej charakter determinuje zaskarżana uchwała²⁴. W przypadku gdy sprawa o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej dotyczy praw majątkowych, skład sądu rozpoznającego apelację zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 367¹ § 1 pkt 1 w zw. z art. 367¹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 listopada 2024 r., I USK 114/24²⁵, oraz w wyroku z dnia 19 listopada 2024 r., I USKP 83/24²⁶. Wskazano w nich, iż w przypadku spraw majątkowych rozstrzyganych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy zgodnie z art. 477⁸ § 1 k.p.c., a których wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekracza miliona złotych, w drugiej instancji właściwy do rozpoznania apelacji jest sąd apelacyjny w składzie jednego sędziego (art. 367¹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Wyraźnie podkreślono powiązanie między art. 367¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., którego skutkiem jest konieczność stosowania uzupełniająco kryterium wartości przedmiotu zaskarżenia wynikającego z art. 367¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w odniesieniu do spraw rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sąd okręgowy jako właściwy rzeczowo (art. 367¹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

W uchwale z dnia 24 maja 2024 r., III CZP 62/23²⁷, Sąd Najwyższy wypowiedział się na temat składu sądu rozpoznającego zażalenie wniesione na podstawie art. 394¹a § 1 k.p.c. w stanie prawnym ukształtowanym nowelizacją z dnia 7 lipca 2023 r. oraz ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw²⁸. Związane było to z zagadnie-

²² Uchwała SN z dnia 9 kwietnia 2024 r., III CZP 59/23, OSNC 2024, z. 9, poz. 83.

²³ Por. A. Ołaś, *Skład sądu w postępowaniu apelacyjnym po nowelizacji KPC z 7.7.2023 r., czyli o cywilnoprocesowym węźle gordyjskim i pomysłach na jego rozwiązanie*, MoP 2024, nr 6, s. 338.

²⁴ Podobnie – uchwały SN: z dnia 7 stycznia 2004 r., III CZP 100/03, OSNC 2005, z. 2, poz. 29; z dnia 9 grudnia 2005 r., III CZP 111/05, OSNC 2006, z. 11, poz. 183.

²⁵ Postanowienie SN z dnia 19 listopada 2024 r., I USK 114/24, LEX nr 3787565.

²⁶ Wyrok SN z dnia 19 listopada 2024 r., I USKP 83/24, LEX nr 3787574.

²⁷ OSNC 2024, z. 10, poz. 99.

²⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 614.

niem prawnym przedstawionym przez Sąd Rejonowy w Koninie²⁹: „Czy w aktualnym stanie prawnym w sytuacji, gdy doszło do wyznaczenia innego składu sądu I instancji do rozpoznania zażalenia na postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, zażalenie to odrzuca sąd w składzie jednoosobowym na podstawie art. 394¹a § 1¹ k.p.c., czy też sąd w składzie trzyosobowym na podstawie art. 394¹a § 1² k.p.c.?” Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, iż zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji na postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych odrzuca sąd w składzie jednego sędziego³⁰. Uargumentował przyjęty pogląd stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20³¹, zgodnie z którym rozpoznanie zażalenia obejmuje również jego kontrolę pod względem dopuszczalności, a także szczególnym charakterem regulacji zawartej w art. 394¹a § 1¹ k.p.c. względem art. 394¹a § 1² k.p.c.

Orzecznictwo Sądu Najwyższego poruszało również kwestię zachodzenia przesłanki nieważności w odniesieniu do składu sądu wynikającego ze szczególnych przepisów temporalnych, tj. art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³² (dalej jako: ustawa COVID-19). W postanowieniu z dnia 24 stycznia 2024 r., III CZ 339/23³³, wyrażono pogląd, iż nie zachodzi nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) w przypadku, gdy ustawa (choćby tylko temporalna) wprost wskazuje skład sądu, i sprawa została rozpoznana w takim właśnie składzie, czyli zgodnie z kryteriami ustawowymi³⁴. Tym samym Sąd Najwyższy podtrzymał stanowisko wyrażane we wcześniejszym orzecznictwie³⁵.

²⁹ Postanowienie SR w Koninie z dnia 16 listopada 2023 r., V Gz 18/23.

³⁰ Odmienne stanowisko wyraził M. Dziurda (M. Dziurda, *Zażalenie, czyli tam i z powrotem*, Pal. 2024, nr 5, s. 23) w przypadku niedostrzeżenia przyczyn odrzucenia zażalenia, przez sąd *a quo* i wylosowania składu do jego rozpoznania (sąd *ad quem*). Zdaniem Autora powinno być ono odrzucone w składzie właściwym dla jego rozpoznania, tj. w składzie trzech sędziów, co argumentuje względami pragmatycznymi.

³¹ OSNC 2021, z. 11, poz. 74.

³² Tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 340.

³³ LEX nr 3666623.

³⁴ Pogląd ten został zaaprobowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, o czym świadczą liczne orzeczenia – postanowienia SN: z dnia 24 kwietnia 2024 r., I CSK 3193/23, Legalis nr 3071616; z dnia 17 października 2024 r., I CSK 3951/23, Legalis nr 3152536; z dnia 28 maja 2024 r., I CSK 3829/23, Legalis nr 3087171; z dnia 10 maja 2024 r., I CSK 3546/23, Legalis nr 3076611; z dnia 17 października 2024 r., I CSK 2709/23, Legalis nr 3171157; z dnia 17 października 2024 r., I CSK 3936/23, Legalis nr 3171184; z dnia 8 sierpnia 2024 r., I CSK 3931/23, Legalis nr 3111254; z dnia 28 maja 2024 r., I CSK 3917/23, Legalis nr 3087094; wyrok SN z dnia 30 lipca 2024 r., II CSKP 520/24, Legalis nr 3107455; postanowienia SN: z dnia 23 października 2024 r., I CSK 4/24, Legalis nr 3152495; z dnia 8 sierpnia 2024 r., I CSK 3945/23, Legalis nr 3111233.

³⁵ Zob. postanowienie SN z dnia 15 marca 2023 r., I CSK 4340/22, LEX nr 3546357.

Jednocześnie wyraźnie zaznaczono, iż uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22³⁶, nie może mieć zastosowania w rozpatrywanej sprawie, gdyż została wydana bez uwzględnienia literalnej treści art. 379 pkt 4 k.p.c., w sytuacji, gdy ustawa COVID-19 przewidywała jako właściwy skład jednoosobowy, a wyliczonych enumeratywnie przesłanek nieważności nie można interpretować rozszerzająco³⁷.

Na temat składu sądu w postępowaniu zażaleniowym od postanowień o udzielenie zabezpieczenia wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 kwietnia 2024 r., III CZP 60/23³⁸. Kwestia ta jest istotna, gdyż w polskim systemie prawnym brak jest regulacji składu sądu rozpoznającego zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji o udzieleniu zabezpieczenia³⁹, a w praktyce możliwe są dwa rozwiązania^{40,41}. Pierwsze zakłada stosowanie *per analogiam* art. 394² § 1³ k.p.c., a w związku z tym przyjęcie jako właściwego składu trzyosobowego⁴². Z kolei druga możliwość przewiduje zastosowanie art. 397 § 1 k.p.c. i rozpoznanie zażalenia przez sąd w składzie jednego sędziego⁴³. Sąd Najwyższy we wskazanej uchwale przychylił się do pierwszego ze wskazanych stanowisk i orzekł,

³⁶ OSNP 2023, z. 10, poz. 104.

³⁷ Podobnie krytycznie na temat wskazanej uchwały: Zdanie odrębne Prezesa SN Piotra Prusinowskiego, Sędziego SN Jolanty Frańczak, Sędziego SN Haliny Kurylo; A. Nieć, B. Szyrowski, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2023 r., sygn. III PZP 6/22*, Prok. i Pr. 2024, nr 1, s. 154–175. Z kolei aprobatę przyjętego w uchwale stanowiska wyrazili: A. Partyk, *Wokół sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez laików w sprawach o rozwód. Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z dnia 14 grudnia 2023 r., III CZP 32/23*, OSP 2024, nr 11, s. 16–31; G. Kamiński, *Rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego jako przyczyna prowadząca do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.)*, *Glosa do uchwały Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – zasada prawna – z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22*, OSP 2024, nr 2, s. 97–137.

³⁸ OSNC 2024, z. 10, poz. 98.

³⁹ Należy wskazać, iż zażalenie na postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia wydane przez sąd drugiej instancji zostało dodane w ramach nowelizacji z dnia 9 marca 2023 r. (ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2023 r. poz. 614). Więcej na ten temat: M. Dziurda [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz do nowelizacji z 2023 roku*, Warszawa 2023, art. 741, s. 427 i n.; T. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*. Tom II, (red.) O.M. Piaskowska, Warszawa 2024, art. 741, s. 607; M. Dziurda, *Rozdział I Postępowanie rozpoznawcze*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego 2023. Najważniejsze zmiany*, Warszawa 2023, s. 54 i n.

⁴⁰ Wątpliwości w tym zakresie wyraził również M. Dziurda, *Rozdział I Postępowanie rozpoznawcze*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego 2023. Najważniejsze zmiany*, Warszawa 2023, s. 60–61; M. Dziurda, *Skład sądu w II instancji po nowelizacji KPC*, LEX/el. 2023.

⁴¹ Por. M. Dziurda, *Rozdział I Postępowanie rozpoznawcze*, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego 2023. Najważniejsze zmiany*, Warszawa 2023, s. 85–86.

⁴² Zob. *ibidem*, s. 60–61; M. Dziurda, *Skład sądu w II instancji po nowelizacji KPC*, LEX/el. 2023.

⁴³ Zob. T. Partyk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217*. Tom II, (red.) O.M. Piaskowska, Warszawa 2024, art. 741, s. 611; D. Chrapoński, *Zażalenie w postępowaniu rozpoznawczym po nowelizacji KPC z 9.3.2023 r.*, MoP 2023, nr 8, s. 543 (z zastrzeżeniem, iż Autorzy wskazują na stosowanie art. 397 k.p.c. w brzmieniu przed nowelizacją z dnia 7 lipca 2023 r.).

iż zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji o udzieleniu zabezpieczenia podlega rozpoznaniu przez inny skład tego sądu w składzie trzech sędziów (art. 394² § 1³ k.p.c. *per analogiam*). W przedstawionej w uzasadnieniu argumentacji odwołał się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20⁴⁴, w której wskazano, iż orzekanie w składzie jednego sędziego w postępowaniu odwoławczym stanowi odstępstwo od zasady kolegialności rozstrzygania o środkach odwoławczych, a wyjątki takie powinny być wprowadzane w drodze jasnych i niewymagających daleko idących zabiegów interpretacyjnych w warunkach krzyżujących się racji celowościowych, regulacji prawnych. Wyraźnie wskazał również na powszechnie przyjętą w literaturze pomocniczą funkcję postępowania zabezpieczającego względem postępowania rozpoznawczego⁴⁵.

3. Powództwo – żądanie

Wypowiedzi Sądu Najwyższego odnosiły się w istotny sposób do instytucji żądania ewentualnego, które w ostatnich latach znajduje szerokie zastosowanie w sprawach o roszczenia związane z zawartą z konsumentem umową kredytu denominowanego lub indeksowanego do franka szwajcarskiego. Ma to tym większe znaczenie, że istota roszczeń ewentualnych w relacji do roszczeń głównych, dopuszczalność ich konstruowania oraz sposób orzekania nie wynikają wprost z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, lecz stanowią dorobek doktryny i orzecznictwa⁴⁶. W uchwale składu siedmiu sędziów SN z dnia 3 lipca 2024 r., III CZP 61/23⁴⁷, wyrażono stanowisko, że jeżeli sąd II instancji, w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku uwzględniającego żądanie główne, uznaje

⁴⁴ OSNC 2021, z. 11, poz. 74.

⁴⁵ Zob. J. Misztal-Konecka, *Źródła prawa*, [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 29; I. Kunicki, A. Marciniak, W. Broniewicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2023, s. 555; E. Stefańska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom II. Art. 478–1217, (red.) M. Manowska, LEX/el. 2022, art. 730; E. Stefańska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom II. Art. 478–1217, wyd. IV, (red.) M. Manowska, Warszawa 2021, art. 730, s. 787; D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom IV. Artykuły 730–1088, (red.) T. Wiśniewski, Warszawa 2021, art. 730, s. 30; A. Jakubecki [w:] J. Bodio, T. Demendecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M.P. Wójcik, A. Jakubecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 730–1217*, wyd. VII, Warszawa 2017, art. 730, s. 36; T. Ereciński [w:] J. Gudowski, T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom IV. *Postępowanie rozpoznawcze. Postępowanie zabezpieczające*, wyd. V, Warszawa 2016, art. 730, s. 683; A. Jakubecki, *Charakter prawny postępowania zabezpieczającego*, [w:] *System Prawa Procesowego Cywilnego*. Tom V. *Postępowanie zabezpieczające*, (red.) T. Ereciński, A. Jakubecki, Warszawa 2016, s. 84–85.

⁴⁶ Por. M. Fruchs, *O dopuszczalności ewentualnego żądania pozwu w przyszłej polskiej procedurze cywilnej*, PPC 1927, nr 10–11, s. 391 i n.; M. Allerhand, *Żądanie ewentualne*, PPC 1938, nr 7–8, s. 229 i n.; H.E. Zadrożniak, *Szczególne kumulacja roszczeń w procesie cywilnym*, PiP 2009, nr 1, s. 97 i n.

⁴⁷ Legalis nr 3097884.

to żądanie za niezasadne, powinien zmienić zaskarżony wyrok, oddalając żądanie główne i oznaczając zmieniony wyrok jako częściowy, oraz uchylić zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach procesu⁴⁸. W takim wypadku sąd II instancji pozostawia rozpoznanie żądania ewentualnego sądowi pierwszej instancji. Sąd Najwyższy zasygnalizował, że w ramach oceny z art. 386 § 6 k.p.c. nie mieści się proste wskazanie treści rozstrzygnięcia, które powinien wydać sąd I instancji po ponownym rozpoznaniu sprawy. Tymczasem, jeżeli sąd odwoławczy uznaje za nieuzasadnione roszczenie główne, to kierunek rozstrzygnięcia w tym zakresie zostaje przesądzony. Przekazywanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji po to, aby ten oddalił powództwo w zakresie roszczenia głównego, jest chybione i nie znajduje żadnej podstawy w przepisach ustawy procesowej. Stanowcze uznanie przez sąd II instancji roszczenia głównego za nieuzasadnione oznacza, że w stosunku do tego roszczenia (w rzeczywistości jedyne, które było przedmiotem rozpoznania przez sąd II instancji) nie ma miejsca przesłanka w postaci nierozpoznania istoty sprawy lub konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości⁴⁹. We wskazanej uchwale wyrażono przekonanie, że sąd odwoławczy powinien zmienić rozstrzygnięcie sądu I instancji i oddalić roszczenie główne, zaś oddalenie żądania głównego wiąże się z koniecznością rozpoznania żądania ewentualnego. Sąd Najwyższy zaakcentował, że kompetencji do orzekania o żądaniu ewentualnym – bezpośrednio po oddaleniu żądania głównego w postępowaniu apelacyjnym – nie ma sąd odwoławczy. Nie może zmienić on ani uchylić rozstrzygnięcia co do żądania ewentualnego, ponieważ w zaskarżonym wyroku takie rozstrzygnięcie się nie mieści i nie można go było zaskarżyć. Zwrócono uwagę, że za koniecznością pozostawienia rozpoznania żądania ewentualnego sądowi I instancji przemawia prokonstytucyjna wykładnia przepisów postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza konieczność uwzględnienia konstytucyjnego prawa do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji) oraz zachowania konstytucyjnego standardu dwuinstancyjności postępowania sądowego (art. 176 ust. 1 Konstytucji).

Z kolei w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2024 r., III CZP 26/23⁵⁰, uznano, że sąd jest związany kolejnością żądań określoną przez powo-

⁴⁸ Por. T. Zembrzusi, *Żądanie ewentualne, czyli kilka uwag o potrzebie uregulowania instytucji w ustawie procesowej*, ZP 2025, nr 2, s. 8 i n.

⁴⁹ Por. P. Rylski, *Nierozpoznanie istoty sprawy jako podstawa uchylenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym*, [w:] *Stosowanie prawa. Księga jubileuszowa z okazji XX-lecia Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości*, (red.) A. Siemaszko, Warszawa 2011, s. 232 i n.

⁵⁰ Legalis nr 3143422.

da także wtedy, gdy powód żąda zwrotu nienależnego świadczenia obejmującego część nadpłaconych rat z powodu bezskuteczności niedozwolonych postanowień umowy kredytu, a ewentualnie zwrotu nienależnego świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy kredytu. Odnosząc się do sytuacji procesowej powoda, zwrócono uwagę na niedopuszczalność formułowania kilku żądań z pozostawieniem określenia ich wzajemnej relacji sądowi, a także formułowanie żądań z założeniem, że sąd miałby samodzielnie określać kolejność ich rozpoznawania lub wybierać to roszczenie, które jest uzasadnione⁵¹. Uznano, że wynikająca z art. 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. określoność żądania pozwu w przypadku kumulacji przedmiotowej roszczeń opartej na wielości żądań wiąże się z określeniem przez powoda sekwencji rozstrzygania o skumulowanych żądaniach. Przyjmuje się zatem, że sąd powinien orzekać o żądaniach powoda w porządku wynikającym z *petitum* pisma procesowego, mając na względzie odmienny charakter roszczeń głównych i ewentualnych, determinowany różnicowaniem okoliczności faktycznych, na których żądania te bywają opierane.

Na temat relacji zachodzących między żądaniem głównym oraz ewentualnym wypowiedział się również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 lutego 2024 r., III CZ 227/23⁵². Wyrażono w nim twierdzenie, iż niedopuszczalne jest rozstrzyganie przez sąd pierwszej instancji o roszczeniu ewentualnym jednocześnie z wydaniem nieprawomocnego rozstrzygnięcia oddalającego roszczenie główne. Zaznaczono, że samą istotą roszczenia ewentualnego jest to, iż możliwe jest orzeczenie o nim dopiero w następstwie oddalenia roszczenia głównego. Ma ono warunkowy charakter, przez co aktualizuje się z chwilą negatywnego rozstrzygnięcia o roszczeniu głównym, które cechuje się pewnym stopniem trwałości. Stanowisko o niedopuszczalności równoczesnego uwzględnienia roszczenia głównego i ewentualnego wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 stycznia 2024 r., II CSKP 836/23⁵³.

⁵¹ Por. J. Misztal-Konecka, *Żądanie ewentualne w postępowaniu cywilnym*, PiP 2022, nr 4, s. 120 i n.

⁵² Postanowienie SN z dnia 28 marca 2024 r., III CZ 227/23, OSNC 2024, z. 7–8, poz. 82.

⁵³ Wyrok SN z dnia 11 stycznia 2024 r., II CSKP 836/23, OSNC 2024, z. 7–8, poz. 75.

4. Zastępstwo procesowe

Sąd Najwyższy podejmował zagadnienie katalogu podmiotów uprawnionych do występowania w procesie cywilnym oraz ich uprawnień procesowych⁵⁴. W uchwale z dnia 11 kwietnia 2024 r., III CZP 47/23⁵⁵, wyrażono przekonanie, że żołnierz pełniący zawodową służbę wojskową niebędący adwokatem lub radcą prawnym nie może być pełnomocnikiem procesowym Skarbu Państwa w sprawie cywilnej. W ocenie Sądu Najwyższego charakter stosunku służbowego żołnierzy zawodowych uzasadnia zakwalifikowanie go jako niepracowniczego stosunku zatrudnienia o charakterze administracyjnoprawnym, zaś takiego stosunku nie należy kwalifikować jako stosunku pracowniczego, do którego odwołuje się art. 87 § 2 k.p.c. Zaakcentowano przy tym konieczność ścisłej wykładni normy regulującej zdolność do bycia pełnomocnikiem ze względu na jej publicznoprawny charakter⁵⁶. Zdolności tej nie można domniemywać ani wywodzić pośrednio z norm dotyczących innych niż pełnomocnictwo instytucji procesowych⁵⁷.

Istotne dla praktyki znaczenie ma stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 7 lipca 2024 r., III CZP 2/24⁵⁸, wskazujące, że dla skuteczności podniesienia zarzutu potrącenia na podstawie art. 203¹ k.p.c. i odbioru takiego oświadczenia wystarczające jest pełnomocnictwo procesowe⁵⁹. Zaakcentowano różnicę między potrąceniem wierzytelności na gruncie prawa materialnego a procesowym zarzutem potrącenia⁶⁰, który – na skutek wprowadzenia art. 203¹ k.p.c. – uzyskał postać instytucjonalną⁶¹. Uznano, że choć zarzut potrącenia został oparty na konstrukcji potrącenia materialnoprawnego, pełnomocnik procesowy jest uprawniony do dokonania stosownej czynności w toku postępowania sądowego ze skutkami w sferze procesowej i materialnoprawnej. Tego rodzaju wykładnia może przyczynić się do efektywniejszego stosowania instytucji, której nadmierne

⁵⁴ Zob. M. Cichorska, *Kilka uwag o pełnomocnictwie w prawie procesowym cywilnym*, PPC 2018, nr 1, s. 70 i n.

⁵⁵ OSNC 2024, z. 9, poz. 6.

⁵⁶ Por. J. Gudowski, *Pełnomocnictwo procesowe na tle podziału prawa na prywatne i publiczne*, PPC 2011, nr 1, s. 7 i n. Zob. także K. Gajda-Roszczyńska, *Między interesem publicznym a prywatnym. Granice władzy sądowniej w postępowaniu cywilnym. Część 1 – w poszukiwaniu pojęcia interesu*, PS 2020, nr 3, s. 20 i n.

⁵⁷ Por. J. Gudowski, *Pełnomocnictwo procesowe w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2024, s. 211.

⁵⁸ OSNC 2025, z. 23, poz. 27.

⁵⁹ Por. Ł. Błaszczak, *Czy zgłoszenie zarzutu potrącenia (art. 203¹ k.p.c.) może nastąpić na podstawie pełnomocnictwa procesowego, czy konieczne jest dysponowanie pełnomocnictwem materialnym?*, Pał. 2021, nr 10, s. 103 i n.

⁶⁰ Szerzej zob. A. Torbus, *Kilka uwag o naturze prawnej zarzutu potrącenia w rozwoju historycznym*, PPC 2020, nr 3, s. 541 i n.

⁶¹ Por. P. Grzegorzcyk, *O czasowych granicach zarzutu potrącenia i konsekwencjach ich naruszenia (art. 203¹ § 2 i art. 840 § 1 pkt 2 in fine k.p.c.)*, PPC 2020, nr 3, s. 405 i n.

skomplikowanie oraz dysfunkcjonalność jest dostrzegana zarówno w judykaturze, jak i w piśmiennictwie⁶².

W uchwale z dnia 16 października 2024 r., III CZP 14/24⁶³, Sąd Najwyższy stwierdził, że w razie wygaśnięcia umocowania do reprezentowania uczestnika postępowania o podział majątku wspólnego na skutek jego śmierci o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej należnych adwokatowi lub radcy prawnemu za pomoc prawną udzieloną temu uczestnikowi z urzędu sąd orzeka niezwłocznie po złożeniu wniosku przez pełnomocnika. W ocenie Sądu Najwyższego nie można wymagać, aby pełnomocnik z urzędu, którego umocowanie do działania za zmarłą stroną wygasło, miał oczekiwać na należne mu wynagrodzenie, aż zakończą się czynności procesowe, na które nie ma już żadnego wpływu i o których nie jest informowany. Zaznaczono, że skoro do ustalenia wysokości wynagrodzenia pełnomocnika ma dojść przed zakończeniem postępowania w instancji, to wynagrodzenie to powinien pokryć Skarb Państwa z uwagi na łączący go publicznoprawny stosunek z pełnomocnikiem⁶⁴. Odmienne wykładnia skutkowałaby naruszeniem konstytucyjnej zasady równości przewidzianej w art. 32 ust. 1 Konstytucji.

W wyroku z dnia 25 czerwca 2024 r., III CZ 97/24⁶⁵, Sąd Najwyższy stwierdził, iż ubezwłasnowolnienie całkowite mocodawcy co do zasady powoduje wygaśnięcie udzielonego przez niego pełnomocnictwa materialnoprawnego; nie powoduje natomiast wygaśnięcia pełnomocnictwa procesowego⁶⁶. W uzasadnieniu wskazano na brak regulacji prawnych, które przewidywałyby skutek wygaśnięcia udzielonego wcześniej pełnomocnictwa procesowego w przypadku utraty z mocy prawa zdolności procesowej strony w wyniku jej ubezwłasnowolnienia⁶⁷. Artykuł 96 zdanie pierwsze k.p.c. wyraźnie stanowi jedynie, iż pełnomocnictwo procesowe wygasa w przypadku śmierci strony lub utraty przez nią zdolności sądowej,

⁶² Zob. K. Weitz, *Instytucje sądowego postępowania rozpoznawczego w sprawach cywilnych według kodeksu postępowania cywilnego u progu XXI wieku – próba ogólnej oceny*, [w:] *Instytucje prawa procesowego cywilnego. Stan obecny i perspektywy*, (red.) J. Bodio, O. Marcewicz-Kochnio, Warszawa 2025, s. 23 i n.

⁶³ Legalis nr 3130754.

⁶⁴ Por. P. Rylski, *Orzekanie o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu w postępowaniu cywilnym*, Radca Prawny. Zeszyty Naukowe 2022, nr 2, s. 161 i n.

⁶⁵ OSNC 2025, z. 2, poz. 24.

⁶⁶ Por. A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*. Tom IA. Komentarz. Art. 1–424¹², Warszawa 2020, art. 96; wyrok SA w Katowicach z dnia 27 kwietnia 2015 r., I ACa 597/14, OSAKat 2015, nr 2, poz. 1; M. Cichorska, *Pełnomocnictwo w prawie procesowym cywilnym*, Warszawa 2024.

⁶⁷ Sąd Najwyższy zaznacza jednak, iż sam brak regulacji nie wyklucza od razu możliwości stwierdzenia wygaśnięcia pełnomocnictwa. Jako przykład materialnoprawny wskazuje się wygaśnięcie pełnomocnictwa w sytuacji ubezwłasnowolnienia całkowitego mandanta (por. M. Giaro, *Nieuregulowane wyraźnie przyczyny wygaśnięcia pełnomocnictwa*, PS 2022, nr 5, s. 64–80).

pomija zaś następstwo utraty zdolności procesowej, co mając na uwadze inne regulacje, tj. art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c., należy uznać za świadome działanie ustawodawcy⁶⁸. Za wygaśnięciem udzielonego wcześniej pełnomocnictwa procesowego nie przemawia również wzgląd na potrzebę ochrony interesu prawnego mandanta, gdyż nie zachodzi tu ryzyko naruszenia sytuacji prawnej mocodawcy ze względu na ograniczenie podejmowanych czynności prawnych na skutek obligatoryjnego zawieszenia postępowania (art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c.) do czasu ustanowienia dla osoby ubezwłasnowolnionej przedstawiciela ustawowego, uprawnionego i zobowiązanego do zadbania o jej interesy. Należy jednocześnie wskazać, iż zgodnie z poglądami wyrażonymi w nauce prawa brak zdolności procesowej wywołany ubezwłasnowolnieniem całkowitym zawsze może zostać uzupełniony⁶⁹.

W wyroku z dnia 27 marca 2024 r., II CSKP 263/23⁷⁰, Sąd Najwyższy wypowiedział się w kwestii sytuacji ustanowionego ówczesnie kuratora procesowego w przypadku usunięcia (ustania) braków w zakresie zdolności procesowej albo reprezentacji strony. W nauce prawa wykreowały się dwa poglądy w tej materii. Pierwsze stanowisko opowiada się, iż jest to podstawa do uchylenia postanowienia o ustanowieniu kuratora procesowego⁷¹. Z kolei drugi pogląd stanowi, iż do odwołania kuratora może dojść nie tylko na podstawie art. 69 § 4 k.p.c., ale także na podstawie art. 69 § 1 k.p.c.⁷² W orzeczeniu stwierdzono, iż niezwłocznie po uzyskaniu przez stronę przedstawiciela ustawowego bądź po usunięciu braków w zakresie reprezentacji sąd powinien wydać postanowienie o odwołaniu kuratora⁷³. W przeciwnym razie powstaje sytuacja, w której strona występująca w procesie – dalej reprezentowana przez kuratora wbrew podstawie do jego ustanowienia – pozbawiona zostaje możliwości obrony swych praw, co skutkuje nie-

⁶⁸ Na szczególnie charakter art. 96 k.p.c. oraz konieczność jego ścisłej wykładni wskazują m.in. P. Rylski, A. Ołaś (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2024, art. 96.

⁶⁹ Por. J. Parafianowicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505*³⁹. Tom I, (red.) O.M. Piskowska, Warszawa 2024, art. 96, s. 289. Więcej na temat przyczyn wygaśnięcia pełnomocnictwa procesowego: H. Pietrzkowski, *Wygaśnięcie i wypowiedzenie pełnomocnictwa*, [w:] *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 61–62; A. Ołaś, *Co oznacza obowiązek działania pełnomocnika w wypadku śmierci strony albo utraty przez nią zdolności sądowej aż do czasu zawieszenia postępowania (art. 96 k.p.c.)?*, PPC 2021, nr 3, s. 450–461.

⁷⁰ OSNC 2024, z. 10, poz. 103.

⁷¹ Por. T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458*¹⁶. Tom I, wyd. 2, Warszawa 2023, art. 69, Nb 26; P. Feliga, *Stanowisko prawne kuratora procesowego w świetle art. 69 KPC po nowelizacji dokonanej ZmKRSU18*, „Monitor Prawniczy” 2018, nr 14, s. 744.

⁷² Por. A. Góra-Błaszczkowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IA. Komentarz. Art. 1–424*¹², Warszawa 2020, art. 69, Nb 9; P. Rylski, A. Ołaś (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2024, art. 69.

⁷³ Por. P. Rylski, A. Ołaś (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2024, art. 69.

ważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.)⁷⁴. Dzieje się tak bez względu na wiedzę sądu w tym zakresie.

5. Postępowania odrębne

W uchwale z dnia 8 października 2024 r., III CZP 16/24⁷⁵, przyjęto, że sprawa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych z powództwa małoletniego wnuka przeciwko swojemu dziadkowi, której wartość przedmiotu sporu nie przekracza 20 000 zł, podlega rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu uproszczonym. W judykacie analizowano zakres przedmiotowy postępowania uproszczonego, który w istotny sposób został rozszerzony nowelizacją Kodeksu postępowania cywilnego z 2019 r.⁷⁶ Wskazano, że wprowadzie na rzecz wyłączenia postępowania uproszczonego w tej kategorii spraw przemawiają argumenty celowościowe (funkcjonalne), a także – wzgląd na spójność systemową prawa postępowania cywilnego, zakładający stosowanie jednakowych norm procesowych do wszystkich spraw o alimenty, lecz decydujące znaczenie powinno mieć literalne brzmienie art. 505¹ § k.p.c., w którym jest mowa wyłącznie o sprawach małżeńskich i sprawach z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi. Zaakcentowano, że podstawowym rodzajem wykładni prawa powinna być wykładnia literalna, zaś kolejne rodzaje wykładni – w tym celowościowa – mogą mieć zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy wykładnia literalna nie daje jednoznacznego wyniku (rozumienia przepisu prawa) lub daje rezultat sprzeczny z podstawowymi regułami logicznego rozumowania i zasadami prawa. Wyrażono obawę, że rozszerzanie ustawowego katalogu z art. 505¹ k.p.c. o sprawy, które są podobne do spraw w nim wymienionych, skutkowałoby nieakceptowalnym odejściem od reguły *exceptiones non sunt extendendae*.

Nie zabrakło wypowiedzi odnoszących się do elektronicznego postępowania upominawczego w zakresie reguł pokrywania kosztów procesu⁷⁷. W uchwale z dnia 12 kwietnia 2024 r., III CZP 66/23⁷⁸, wyjaśniono, że tym samym

⁷⁴ Por. T. Szancilo (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–458*¹⁶. Tom I, wyd. 2, Warszawa 2023, art. 69, Nb 24.

⁷⁵ Legalis nr 3128411.

⁷⁶ Por. M. Skibińska, *Zakres przedmiotowy postępowania uproszczonego a sprawność postępowania w świetle znówelizowanego art. 505¹ k.p.c.*, PPC 2021, nr 3, s. 398 i n.; D. Chrapoński, *Nowa regulacja postępowania uproszczonego w Kodeksie postępowania cywilnego*, Pal. 2020, nr 7–8, s. 110 i n.

⁷⁷ Zob. Ł. Goździaszek, *Zakończenie elektronicznego postępowania upominawczego*, PS 2021, nr 11–12, s. 85 i n.

⁷⁸ OSNC 2024, z. 9, poz. 87.

roszczeniem w rozumieniu art. 505³⁷ § 2 k.p.c.⁷⁹ może być roszczenie w wysokości niższej niż jego wysokość dochodzona w elektronicznym postępowaniu upominawczym. W ocenie Sądu Najwyższego cel regulacji sprzeciwia się przyjęciu, aby częściowe spełnienie świadczenia przez dłużnika, po wydaniu nakazu zapłaty, miało kolidować z uznaniem roszczenia ograniczonego o wysokość zapłaconego długu za to samo roszczenie w rozumieniu tego przepisu. W przeciwnym razie zaspokojenie długu przez dłużnika po zawiśnięciu sporu, traktowane przy orzekaniu o kosztach procesu na zasadach ogólnych na równi z zasądzeniem świadczenia w wyroku, w praktyce pogarszałoby sytuację powoda, który wytoczył powództwo w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Z kolei w uchwałach z dnia 10 kwietnia 2024 r., III CZP 53/23⁸⁰, i z dnia 13 czerwca 2024 r., III CZP 48/23⁸¹, przyjęto, że w elektronicznym postępowaniu upominawczym sąd orzeka o kosztach zastępstwa procesowego z uwzględnieniem jednej opłaty, którą określa według stawek za czynności radcy prawnego lub adwokata, właściwych ze względu na wartość i przedmiot sprawy oraz rodzaj postępowania. W judykatach zwrócono uwagę na możliwość zwiększenia przez sąd – na żądanie strony – wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi⁸², uwzględniając jego nakład pracy i czynności dokonane w uprzednio umorzonym elektronicznym postępowaniu upominawczym⁸³.

6. Postępowanie nieprocesowe

Uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 14 maja 2024 r., III CZP 38/23⁸⁴, odnosi się do problematyki postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami. Stwierdzono, że sąd z urzędu rozstrzyga także o roszczeniach wynikających z nieusprawiedliwionego rozporzą-

⁷⁹ Zgodnie z art. 505³⁷ § 2 k.p.c. jeżeli w terminie trzech miesięcy od dnia wydania postanowienia o umorzeniu elektronicznego postępowania upominawczego powód wniesie pozew przeciwko pozwanemu o to samo roszczenie w postępowaniu innym niż elektroniczne postępowanie upominawcze, skutki prawne, które ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, następują z dniem wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Na żądanie stron sąd, rozpoznając sprawę, uwzględni koszty poniesione przez strony w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

⁸⁰ OSNC 2024, z. 7–8, poz. 69.

⁸¹ OSNC 2025, z. 3, poz. 26.

⁸² Por. M. Saniewski, *Kryteria ustalania wysokości opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości (czyli jak ze stawek minimalnych opłat nie uczynić zasady ich orzekania)*, Pal. 2014, nr 5–6, s. 153 i n.

⁸³ Por. M. Skuczyński, *Zasądzenie kosztów procesu w następstwie wniesienia pozwu po umorzeniu postępowania w elektronicznym postępowaniu upominawczym*, „Monitor Prawniczy” 2024, nr 1, s. 43 i n.

⁸⁴ OSNC 2004, z. 11, poz. 108.

dzenia składnikami majątku wspólnego przez jednego z małżonków na własne potrzeby przed ustaniem wspólności majątkowej małżeńskiej. Judykat nawiązuje do wcześniejszych wypowiedzi Sądu Najwyższego⁸⁵ wyrażających przekonanie, że w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami sąd ustala wartość nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków bez względu na inicjatywę dowodową uczestników postępowania. Zaznaczono jednak, że obowiązek ustalenia przez sąd z urzędu wydatków i nakładów z majątku wspólnego na majątki osobiste nie zwalnia stron z powinności przedstawienia wyjaśnień i dowodów istotnych dla ustalenia wydatków i nakładów, zaś nieuzasadniona odmowa wyjaśnienia okoliczności istotnej dla ustaleń faktycznych dokonywanych z urzędu może być podstawą do ustalenia przez sąd, że fakty przedstawiają się w sposób niekorzystny dla odmawiającego wyjaśnień lub przedstawienia dowodów.

W postanowieniu z dnia 18 kwietnia 2024 r., I CSK 695/23⁸⁶, Sąd Najwyższy wypowiedział się co do możliwości stosowania przepisów o oczywistej bezzasadności powództwa w postępowaniu nieprocesowym. Zdaniem Sądu Najwyższego przepisy art. 191¹, 391¹ i 398² § 4 i 5 k.p.c. nie mają zastosowania w tym trybie postępowania. Stanowisko to uzasadnia umiejscowieniem wskazanych regulacji w przepisach księgi pierwszej, części pierwszej Kodeksu postępowania cywilnego przy jednoczesnym pozostawieniu przez ustawodawcę bez zmian treści art. 514 § 2 k.p.c., którego rozwinięcie, zgodnie z zamierzeniami projektodawcy^{87,88}, stanowi art. 191¹ k.p.c. Jednocześnie aprobował twierdzenie wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 1967 r., III CZP 41/67⁸⁹, iż przepis art. 514 § 2 k.p.c. umożliwia szybkie zakończenie postępowania nieprocesowego, którego bezcelowość – ze względu na oczywisty brak uprawnienia wnioskodawcy – wynika z treści samego wniosku. Mając powyższe na uwadze, SN uznał tożsamość zarówno założeń, jak i celów rozwiązań ustanowionych w art. 514 § 2 i art. 191¹ k.p.c. Różnicę stanowi ich zakres, który jest węższy w przypadku regulacji za-

⁸⁵ Por. uchwała SN z dnia 21 lutego 2008 r., III CZP 148/07, OSNC 2009, z. 2, poz. 23, i cytowane tam orzecznictwo.

⁸⁶ OSNC 2024, z. 10, poz. 106.

⁸⁷ Pkt II.13 uzasadnienia rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk Sejmu RP VIII kadencji nr 3137).

⁸⁸ Por. A. Grajewski, *Pismo niebędące pozwem oraz pozew oczywiście bezzasadny w związku z nowelizacją KPC*, LEX/el. 2019.

⁸⁹ OSNC 1967, z. 11, poz. 200.

wartej w przepisach o postępowaniu nieprocesowym^{90,91}. Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazuje, iż regulacja zawarta w art. 514 § 2 k.p.c. ma charakter pełny i szczególnie względem art. 191¹ k.p.c., a w związku z powyższym nie stosuje się tego drugiego na zasadzie art. 13 § 2 k.p.c. w postępowaniu nieprocesowym. Ma tu więc zastosowanie reguła kolizyjna *lex posterior generalis non derogat legi priori speciali*. Ponadto, mając na uwadze uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 1967 r., III CZP 41/67, brak regulacji szczególnych odnośnie do apelacji i skargi kasacyjnej dotyczących oddalenia wniosku z przyczyn wskazanych w art. 514 § 2 k.p.c., a także ścisłe powiązanie art. 391¹ i 398² § 4 i 5 k.p.c. z art. 191¹ k.p.c. (reżim procesowy tej samej instytucji), należy uznać, iż apelację i skargę kasacyjną od takiego orzeczenia sąd rozpoznaje na zasadach ogólnych⁹².

7. Postępowanie klauzulowe i egzekucyjne

Uchwałą z dnia 30 kwietnia 2024 r., III CZP 51/23⁹³, Sąd Najwyższy przesądził, że od wniosku o nadanie klauzuli wykonalności prawomocnemu wyrokowi wydanemu przez sąd administracyjny nie pobiera się opłaty, o której mowa w art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zaznaczono, że art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c. posługuje się pojęciem „orzeczenie sądu” bez wskazywania, że chodzi jedynie o sąd cywilny. Sięgnięto do wykładni systemowej celem wykazania, że powyższa regulacja odnosi się również do orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowoadministracyjnym.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2024 r., III CZP 6/23⁹⁴, zaznaczono, że złożenie przez wierzyciela wniosku o wszczęcie egzekucji przeciwko zmarłemu dłużnikowi może stanowić oczywiście niecelowe wszczęcie postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 30 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych. Zaakcentowano sankcyjny charakter opłaty egzekucyjnej wobec wierzyciela za oczywiście zbędne uruchomienie postępowania egzekucyjnego

⁹⁰ Ograniczenie zakresu dotyczy przyczyn oddalenia wniosku (brak uprawnienia wnioskodawcy) oraz instancji (sąd pierwszej instancji).

⁹¹ Por. M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*. Tom I. Art. 1–477¹⁶, LEX/el. 2022, art. 191¹; M. Manowska [w:] A. Adamczuk, P. Pruś, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, M. Manowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom I. Art. 1–477¹⁶, wyd. IV, Warszawa 2021, art. 191¹, s. 716–717.

⁹² Por. A. Grajewski, *Pismo niebędące pozwem oraz pozew oczywiście bezzasadny w związku z nowelizacją KPC*, LEX/el. 2019.

⁹³ Legalis nr 3074251.

⁹⁴ OSNC 2024, z. 10, poz. 96.

i wygenerowanie związanych z tym kosztów⁹⁵. W ocenie Sądu Najwyższego brak należytej staranności wierzyciela uzasadniający obciążenie go opłatą egzekucyjną należy odnosić do sytuacji, gdy dla każdego przeciętnego uczestnika obrotu jest oczywiste, że należy podjąć przed złożeniem wniosku egzekucyjnego czynności weryfikujące zdolność sądową dłużnika, a wierzyciel tego nie czyni.

8. Postępowanie upadłościowe i restrukturyzacyjne

W uchwale z dnia 23 października 2024 r., III CZP 25/24⁹⁶, Sąd Najwyższy wyraził stanowisko odnośnie do doniosłej ze względu na konieczność zapewnienia konstytucyjnej ochrony określonego prawa majątkowego kwestii prawnej, jaką jest wpływ niedopuszczalności egzekucji ustanowionej w art. 312 ust. 4 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne⁹⁷ (dalej jako: pr.r.) na termin z art. 754¹ § 1 k.p.c. Kwestia ta budzi wątpliwości, gdyż z treści art. 312 ust. 4 pr.r. w sposób wyraźny nie wynika, iż wszczęcie egzekucji na jego podstawie wstrzymuje bieg terminu odnośnie do upadku zabezpieczenia wskazanego w art. 754¹ § 1 k.p.c., a jego zasadniczym celem jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania sanacyjnego. Sąd Najwyższy, wskazując na pozorną ochronę⁹⁸ przewidzianej w art. 754¹ § 1 *in fine* k.p.c. polegającej na wniesieniu o dokonanie czynności egzekucyjnych, w sytuacji niedopuszczalności egzekucji względem majątku wchodzącego w skład masy sanacyjnej dłużnika zgodnie z art. 312 ust. 4 pr.r.⁹⁹, a także stosując prokonstytucyjną wykładnię wskazanych przepisów, wyraził pogląd, iż termin upadku zabezpieczenia hipotecznego na nieruchomości dłużnika (art. 754¹ § 1 k.p.c.) nie biegnie, gdy na podstawie art. 312 ust. 4 pr.r. niedopuszczalne jest skierowanie egzekucji do majątku dłużnika¹⁰⁰.

W uchwale z dnia 19 września 2024 r., III CZP 5/24¹⁰¹, Sąd Najwyższy dokonał wykładni pojęcia sprawy „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości” w rozumieniu art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe¹⁰² (dalej jako: pr.u.). W orzeczeniu stwierdził, iż postępowanie są-

⁹⁵ Por. A. Żukowski, *Koszty oczywiście niecelowego wszczęcia postępowania egzekucyjnego*, PS 2024, nr 9, s. 44 i n.

⁹⁶ LEX nr 3773395.

⁹⁷ Tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 1428 ze zm.

⁹⁸ Na temat niedopuszczalności pozorności instytucji prawnych więcej: wyrok TK z dnia 19 grudnia 2002 r., K 33/02, OTK-A 2002, nr 7, poz. 97.

⁹⁹ Por. wyrok TK z dnia 25 października 2016 r., SK 71/13, OTK-A 2016, nr 81.

¹⁰⁰ Por. postanowienie SA w Krakowie z dnia 29 czerwca 2017 r., I ACz 1048/17, LEX nr 2436662.

¹⁰¹ OSNC 2025, z. 4, poz. 42.

¹⁰² Dz. U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.

dowe z powództwa kredytobiorcy będącego konsumentem o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu, prowadzone przeciwko bankowi, co do którego w toku postępowania ogłoszono upadłość, nie jest taką sprawą, a tym samym może być podjęte z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka. W uzasadnieniu zaznaczono, iż art. 145 ust. 1 pr.u. wprowadza wyjątek od zasady wyrażonej w art. 180 § 1 pkt 4 lit. b k.p.c., a w związku z powyższym nie powinien być interpretowany rozszerzająco¹⁰³. Przedstawiony pogląd został pozytywnie przyjęty w orzecznictwie, o czym świadczą postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 listopada 2024 r., I CSK 2723/24¹⁰⁴, z dnia 21 listopada 2024 r., I CSK 3156/24¹⁰⁵, z dnia 23 października 2024 r., I CSK 2741/24¹⁰⁶, z dnia 30 grudnia 2024 r., III CZ 36/24¹⁰⁷, z dnia 23 stycznia 2025 r., I CSK 3311/24¹⁰⁸, i z dnia 27 stycznia 2025 r., I CSK 3448/24^{109,110}.

W uchwale z dnia 11 kwietnia 2024 r., III CZP 63/23¹¹¹, Sąd Najwyższy wypowiedział się co do dopuszczalności środków zaskarżenia od postanowienia w przedmiocie potraktowania pozwu jako zgłoszenia wierzytelności i przekazania pozwu syndykowi jako zgłoszenia wierzytelności¹¹². Wyrażono w niej stanowisko, że postanowienie o przekazaniu pozwu syndykowi jako zgłoszenia wierzytelności podlega zaskarżeniu zażaleniem (art. 394 § 1 pkt 4 k.p.c. *per analogiam*). Sąd Najwyższy zaznaczył, iż art. 394 § 1 pkt 4 k.p.c. nie odnosi się wprost do omawianego przypadku, jednakże przychyła się do ugruntowanego stanowiska wyrażonego w orzecznictwie, iż regulacje, w których przewidziano możliwość składania zażaleń, mogą być stosowane w drodze analogii także w odniesieniu do innych podobnych rozstrzygnięć¹¹³. Ponadto argumentował, że jeżeli „dopuszcza

¹⁰³ Por. M. Korpalski, *Część pierwsza Materialnoprawne i procesowe skutki zawarcia klauzul abuzywnych w umowie kredytu frankowego*, [w:] R. Adamus et al., *Upadłość i restrukturyzacja kredytobiorcy lub banku przy umowach o kredyt frankowy*, Warszawa 2024, s. 432; M. Chmielowski, *Pozew w sprawach frankowych*, [w:] *Metodyka prowadzenia i rozstrzygania spraw frankowych dla sędziów i pełnomocników*, (red.) M. Załucki, Warszawa 2025.

¹⁰⁴ LEX nr 3784399.

¹⁰⁵ LEX nr 3789349.

¹⁰⁶ LEX nr 3773394.

¹⁰⁷ LEX nr 3814307.

¹⁰⁸ LEX nr 3819711.

¹⁰⁹ LEX nr 3821893.

¹¹⁰ Por. M. Załucki (red.), *Metodyka prowadzenia i rozstrzygania spraw frankowych dla sędziów i pełnomocników*, Warszawa 2025.

¹¹¹ OSNC 2024, z. 10, poz. 97.

¹¹² Uchwała została podjęta na skutek przedstawienia zagadnienia prawnego przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej postanowieniem z dnia 23 listopada 2023 r., VI Gz 19/23.

¹¹³ Por. uchwały SN: z dnia 28 października 1993 r., III CZP 147/93, OSNC 1994, z. 5, poz. 104; z dnia 22 stycznia 1998 r., III CZP 69/97, OSNC 1998, z. 7–8, poz. 111; z dnia 24 września 2003 r., III CZP 58/03, OSNC 2004, z. 11, poz. 173; z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 65/08, OSNC 2009, z. 7–8, poz. 112; z dnia 6 marca 2015 r.,

się stosowanie art. 200 i art. 201 k.p.c. w drodze *analogii legis* do postanowienia w przedmiocie potraktowania pozwu jako zgłoszenia wierzytelności i przekazania go syndykowi, a postanowienia wydawane na podstawie tych przepisów podlegają zaskarżeniu zażaleniem, to identyczna *ratio legis* przemawia za dopuszczalnością zażalenia w oparciu o art. 394 § 1 pkt 4 k.p.c. w sytuacji objętej analizowanym zagadnieniem prawnym¹¹⁴”.

W uchwale z dnia 22 maja 2024 r., III CZP 49/23¹¹⁵, Sąd Najwyższy wyraził pogląd w zakresie uwzględniania w skład masy upadłości zryczałtowanych kosztów postępowania upadłościowego zgłoszonych po upływie terminu do zgłaszania wierzytelności przez wierzycieli, a także możliwości kontroli przez sędziego komisarza ich wydatkowania przez syndyka. W oparciu o przeprowadzone rozważania udzielił negatywnej odpowiedzi na obie kwestie. Sąd Najwyższy stwierdził, iż poniesione przez wierzyciela zryczałtowane koszty postępowania upadłościowego wynikłe ze zgłoszenia wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłaszania wierzytelności nie wchodzą w skład masy upadłości, a ich wydatkowanie przez syndyka nie podlega kontroli sędziego komisarza w ramach rozpoznania sprawozdania rachunkowego. Przyjęte stanowisko argumentował, iż kwoty pobierane przez syndyka na podstawie art. 235 ust. 1 pr.u. nie stanowią majątku upadłego w dniu ogłoszenia upadłości, a także nie stanowią środków nabytych przez upadłego w toku postępowania upadłościowego. W dniu ogłoszenia upadłości nie jest możliwe określenie, czy którykolwiek z wierzycieli będzie zobligowany do wniesienia stosownej wpłaty ze względu na zgłoszenie wierzytelności po upływie wyznaczonego terminu. Ponadto, w oparciu o przeprowadzoną wykładnię art. 235 pr.u., stwierdził, iż koszty pobierane ryczałtowo są kosztami postępowania upadłościowego, mającymi na celu pokrycie jedynie kosztów spowodowanych opóźnionym zgłoszeniem, obligatoryjnie obciążające wierzyciela, który nie zachował wyznaczonego terminu, i mające być poniesione, a nie jedynie zaliczkowane¹¹⁶. Sąd Najwyższy zaznaczył, iż ewentualna kontrola przez sędziego komisarza może dotyczyć

III CZP 115/14, OSNC 2016, z. 2, poz. 17; T. Wiśniewski [w:] D. Dończyk, J. Iwulski, G. Jędrejek, I. Koper, G. Misiurek, M. Orecki, P. Pogonowski, S. Sołtysik, D. Zawistowski, T. Zembrzuski, T. Wiśniewski, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom II. Artykuły 367–505³⁹, Warszawa 2021, art. 394, s. 195; T. Ereciński [w:] J. Gudowski, K. Weitz, T. Ereciński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze, wyd. V, Warszawa 2016, art. 394, s. 161 i n.

¹¹⁴ Uchwała SN z dnia 11 kwietnia 2024 r., III CZP 63/23, OSNC 2024, z. 10, poz. 97.

¹¹⁵ OSNC 2024, z. 11, poz. 109.

¹¹⁶ Por. P. Janda [w:] *Prawo upadłościowe. Komentarz*, wyd. III, Warszawa 2023, art. 235, s. 593–595.

jedynie badania wystąpienia podstaw do pobrania ryczałtu, wykonania przez syndyka obowiązku jego pobrania, oraz jego wysokości, a także czy koszty spowodowane opóźnionym zgłoszeniem przekraczające ryczałt nie są pokrywane z masy upadłości.